

Tekst knyttet til markeringen av Ruth Maier's 100 års dag

av Lynn Claire Feinberg

I mitt hjem besitter jeg en over 200 år gammel Torahrull. Den ble gitt meg til mitt arbeide som rabbiner av det jødiske felleskapet jeg var del av da jeg studerte til å bli Rabbiner i USA. Torahrullen hadde blitt skjendet i en synagoge i Tyskland på krystallnatten i 1938, men reddet og oppbevart i et kloster med andre slike ruller i mange år. Den ble etterhvert funnet av amerikanske jøder og brakt til USA hvor den ble reparert og satt i stand av en sertifisert Torah-skriver og på nytt godkjent til rituel bruk. På enkelte steder av rullen kan en fortsatt finne fotavtrykk fra Krystallnattens hendelser.

En Torarull inneholder de fem mosebøkene håndskrevet med fjærpenne på pergament, er i jødedommen ansett å være mest hellig. Slitt eller ødelagt blir den begravet som et menneske.

Et hvert menneske kan også forstås å være som en Torarull – dvs. et hellig uttrykk av det guddommelige.

Talmud sier at den som redder et menneske redder en hel verden og at den som tar livet av et menneske tar livet av en hel verden.

Med Ruth Maiers deportasjon og tilintetgjørelse kan vi derfor si at en hel verden ble ødelagt.

Den 26 oktober 1942 ble alle jødiske menn over 15 år bosatt i Norge arrestert. Blant dem min far og mange av hans mannlige slektninger. Kvinner og barn som enda ikke var arrestert kjente ikke til hva som ville bli deres skjebne. Mange trodde at de ville spares. En del må ha ant noe og kom seg på forskjellig vis over til Sverige. Andre igjen, valgte ikke å flykte i frykt for at de som var arrestert kom til å lide for det.

Den 26. november ble alle jøder fra Østlandsområdet arrestert og deportert med skipet Donau. Endestopp var utryddelsesleiren Auschwitz. Der ble alle kvinner, barn og menn over 50 umiddelbart drept med gass ved ankomsten den 1. desember. I alt 529 jøder var med dette skipet - også Ruth Maier.

Nylig traff jeg en kvinne som i 1942 var 3 år. Hun ble sammen med sin mor, en norsk jødisk kvinne, hentet med Drosje fra Fredrikstad grytidlig den 26. nov og

kjørt til Kaia i Oslo. Hun husker bilturen som spennende, men ble redd da hun og moren ble stuert sammen med mange mennesker på et oppsamlingssted.

I motsetning til Ruth Maier og de andre jødene ble denne lille jenta og hennes mor tatt ut av menneskemengden innen ombordstigning. Sannsynligvis ble de reddet fordi hennes far ikke var norsk og ikke jødisk.

Etter krigen traff hun gjenlevende slektninger som hadde klart å flykte til Sverige. Moren ga streng beskjed om ikke å fortelle om sitt jødiske opphav til noen – frykten for andres reaksjoner på at de var jøder satt dypt.

Traumene knyttet til Holocaust rammet et helt folk. Ingen av de jeg vokste opp med i det lille jødiske miljøet i Oslo etter krigen var uberørt.

Men, de traumatiske erfaringer knyttet til å være jøde i Europa begynte ikke med Holocaust. Det er på mange måter snakk om et inter-generasjonelle traumer. Generasjoners opplevelse av å bli sett på som annerledes i et Europa der kirken hadde stor makt.

Med opplysningstiden opplevde mange jøder en frihet ved å få være del av nasjonalstater og tilpasset seg en sekulær levemåte. Derfor ble virkningene av Holocaust desto sterkere.

Min far var en av de få som kom tilbake fra Auschwitz – og mitt liv har vært preget av skyggene etter alle som ikke kom tilbake. En måte for meg å ta inn mer av min kulturelle og religiøse bakgrunn uten for mye av den tunge bagasjen var blant annet å utdanne meg til rabbiner. Dette har ført til at jeg opptatt av det som kalles post-traumatisk vekst.

For tiden skriver jeg en PhD om hvordan traumene fra holocaust har påvirket barn og barnebarn av overlevende og måter dette landskapet også kan føre til vekst og mening.

Jeg forstår traumer som innelåste smertefylte erfaringer som grunnet måten de ble erfart og omstendighetene rundt, ikke har fått mulighet til å bli rommet, forstått eller sett. Jeg tror vi alle bærer aspekter av traumer som for eksempel triggeres gjennom det vi blir servert i media eller som nå – frykten for å bli smittet av Covid 19.

Instinktivt vender vi oss oftest vekk fra medmennesker med synlige traumer. Det vekker så lett noe smertefylt, ubehagelig og ubearbeidet i oss selv.

Traumeintegrering og det som kan kalles post-traumatisk vekst er mulig. Men først når vi har en opplevelse av å bli sett og vitnet i det smertefulle. Da kan det traumatiske virke som en portal inn i væren. Utfordringen er å stå i oss selv, i nuet uten å ha klare svar.

I den grad vi enkeltvis og sammen evner å ta inn over oss vår egen smerte og ikke plassere den utenfor oss, kan vi lære å integrere, transcendere og romme det traumatiske og ikke minst vår frykt, slik at vi kan hvile i oss selv. Da blir vi, hver og en av oss et redskap til heling.

La oss ta lærdommen fra det som skjedde med Ruth Maier og alle de andre som ble myrdet under 2. verdens krig og sammen skape nye virkeligheter der vi evner å glede oss over hverandre og ære den unike verdenen vi hver især rommer.

Til slutt vil jeg si Kaddish, (i en litt fri oversettelse). Dette er en helliggjørelse eller bønn som det er skikk å si for de som har gått over i den neste verden. Vi sier den for Ruth Maier og alle de andre som delte hennes skjebne. (Jeg ber at dere alle reiser dere og tenker på Ruth Maier og alle de andre som forsvant med henne)

*Måtte Den Eviges essens opphøyes og helliges
I alle universene som ble skapt gjennom guddommelig vilje.*

Måtte den helliges rike fullendes i vår tid.

*Måtte det hellige navnet velsignes i all tid
og rommes, prises og opphøyes langt mer enn enhver sang eller prising vi måtte
utsi kan gjøre!*

Må evig fred og liv rå over oss alle som har bolig på jorden.

Amen